

АНОТАЦІЯ

Левенок І. С. Формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 01 – Освіта/Педагогіка. 011 – Освітні, педагогічні науки. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, 2020.

Зміст анотації

У дисертації на основі теоретичного аналізу та вивчення емпіричного досвіду здійснено узагальнення та практичне розв'язання проблеми формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти.

На основі узагальнення і систематизації джерел виявлено стан розробленості проблеми формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти. Здійснено аналіз міжнародних, загальнодержавних документів щодо мови навчання для іноземних громадян, вивчення української мови іноземними студентами; окреслено тенденції розвитку медичної освіти, особливості пропедевтичної, професійної, українськомовної підготовки майбутніх іноземних фахівців, у тому числі медичних спеціальностей; соціокультурної, мовленнєво-культурної адаптації, міжкультурної, мовнокомунікативної компетентності іноземних студентів та формування означеної якості в межах професійної підготовки майбутніх лікарів. Проведений аналіз дав підстави уточнити зміст, компоненти, критерії сформованості українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей, розробити модель формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти та обґрунтувати педагогічні умови її реалізації у процесі професійної підготовки.

На основі термінологічного аналізу ключових понять дослідження («професійна компетентність майбутнього лікаря», «професійне мовлення», «вторинна мовна професійна особистість», «іноземний студент» та ін.), аналізу стану мовнопрофесійної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів уточнено сутність поняття «українськомовна професійна компетентність іноземних студентів медичних спеціальностей»: це професійно важлива інтегративна якість особистості іноземних студентів – майбутніх фахівців медичних спеціальностей, що характеризується здатністю ефективно здійснювати українськомовне спілкування в навчально-професійному та соціокультурному середовищі закладу вищої освіти на основі набутих мовно-фахових знань, мовнокомунікативних умінь і ціннісних установок (ставлення до майбутньої професійної діяльності як до цінності, толерантне ставлення до української мови, прагнення до вдосконалення українського мовлення).

Поняття «формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей» визначено як компетентнісно орієнтований освітній процес, що відбувається з урахуванням педагогічних умов, а його результатом є позитивна динаміка сформованості українськомовної професійної компетентності іноземних студентів – майбутніх фахівців медичних спеціальностей, що сприяє ефективному здійсненню українськомовного спілкування в навчально-професійному й соціокультурному середовищі закладу вищої освіти.

Структурно-логічний аналіз дозволив уточнити змістове наповнення українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти у взаємозв'язку мовно-фахового, мовленнєво-комунікативного, міжкультурного змістових складників, а також структурні компоненти українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей: мотиваційно-особистісний (інтегральна якість, що охоплює мовленнєво-культурну адаптацію до навчально-професійного та соціокультурного середовища, передбачає

здатність до мовнокомунікативної, міжкультурної взаємодії, сформованість мотивів і потреб, ціннісних установок щодо майбутньої професійної діяльності лікаря, толерантного ставлення до української мови, опанування норм української літературної мови та здійснення українськомовного професійного мовлення / спілкування; здатність до самоаналізу, рефлексії); мовленнєво-комунікативний (сформованість знань мовних норм (лексичних, термінологічних, граматичних, правописних, орфоепічних), фахових (знань медичної термінології, знань культури читання), міжкультурних (соцікультурних, мовно-етикетних, медичної етики, особливостей мовнокомунікативної поведінки); мовленнєво-поведінковий (мовнокомунікативні уміння (мовленнєві, термінологічні, комунікативні, міжкультурні, деонтологічні), важливі для здійснення українськомовного професійного спілкування фахівців медичних спеціальностей).

З метою педагогічної діагностики рівнів сформованості українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти на основі структурного аналізу й зіставлення розроблено критерії та визначено їх показники: мотиваційний (показники: толерантність і міжетнічна взаємодія, мотивація навчання в українськомовному середовищі); комунікативний (показники: здійснення комунікативного контролю, засвоєння медичної термінології); поведінковий (показник: здатність до мовленнєвої взаємодії). На основі діагностики встановлено якісні характеристики рівнів сформованості українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей: високий, середній, низький.

Розроблено і теоретично обґрунтовано модель формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти та педагогічні умови її реалізації у процесі професійної підготовки. Модель складається зі структурних блоків (теоретико-методологічний, процесуальний, діагностувальний блоки) і реалізується поетапно (мотиваційний, навчально-професійний, практично-дієвий

етапи). Результатом реалізації моделі є позитивна динаміка рівнів сформованості українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей.

Теоретико-методологічний блок передбачає постановку мети, завдань, враховує положення наукових підходів (особистісно-розвивального, системного, компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, соціокультурного, текстоцентричного), принципів (науковості, системності і послідовності навчання, доступності, наочності, зв'язку навчання з практикою, гуманізації, врахування етнопсихологічних та міжкультурних особливостей, толерантності, студентоцентризму, зв'язку з рідною мовою, міждисциплінарних зв'язків, професійної та соціокультурної спрямованості).

Процесуальний блок поглиблює уявлення про практичну реалізацію моделі і поєднує зміст професійної підготовки іноземних студентів англomовної форми навчання (навчальна дисципліна «Українська мова як іноземна», дисципліни природничо-наукового, професійно орієнтованого циклів); форми організації освітнього процесу (практичні заняття, самостійна робота, індивідуальна робота, мовленнєвий тренінг, позанавчальні заходи (конференції, вебінари, круглі-столи, екскурсії), українськомовна професійна лабораторія); методи (метод інтерактивних вправ, кейс-метод, крос-культурні дискусії, майстер-класи, професійно-рольові ігри, відтворення клінічних сценаріїв, метод проєктів); засоби (комунікативні вправи, текстові, тестові, ситуаційні завдання, інтелект-карти, відеопрезентації).

У діагностувальному блоці представлено діагностувальні методики щодо виявлення рівнів сформованості компонентів українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей за показником «Толерантність і міжетнічна взаємодія» – експрес-опитувальник етнічної толерантності «Індекс толерантності» (за Г. Солдатовою, О. Кравцовою, О. Хухлаєвим, Л. Шайгеровою); за показником «Мотивація навчання в українськомовному середовищі» – методику вивчення мотивації навчання у закладі вищої освіти (за Т. Ільїною), опитувальник з визначення

мотивації до вивчення української мови як іноземної, спілкування українською мовою іноземними студентами медичних спеціальностей (авторський); за показником «Комунікативний контроль» – методику діагностики комунікативного контролю (за М. Шнайдером); за показником «Засвоєння термінології» – модульний тест-контроль (авторський); за показником «Здатність до мовленнєвої взаємодії» – тест на виявлення рівня мовленнєвої готовності іноземних студентів медичних спеціальностей (за Я. Проскуркіною).

З урахуванням результатів педагогічних і психологічних досліджень теоретично обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей у процесі професійної підготовки: застосування текстоцентричного підходу до професійно-орієнтованого навчання української мови; упровадження інтерактивних форм і методів для формування позитивної мотивації до вивчення української мови як іноземної; залучення іноземних студентів до соціокультурного освітнього середовища з метою забезпечення ефективного українськомовного спілкування; моделювання професійних ситуацій для активізації мовнокомунікативної взаємодії «іноземний студент – викладач», «іноземний студент – практичний медичний працівник», «іноземний студент – пацієнт».

Експериментально перевірено ефективність моделі формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей у процесі професійної підготовки. В експериментальній групі найбільшої динаміки набув низький рівень показника «Мотивація навчання в українськомовному середовищі» мотиваційного критерію (-23,8%), який зріс до 6,3% середнього та 17,5% високого рівнів. Найнижчу в абсолютному вимірі динаміку (-7,3%) для низького рівня і (-3,7%) для середнього рівня зафіксовано для показника «Здатність до мовленнєвої взаємодії» (поведінковий критерій), що зріс до 11% високого рівня. Таким чином, статистичний аналіз одержаних даних підтвердив статистичну відмінність у

контексті формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти на користь експериментальної групи, в межах освітнього процесу в якій було впроваджено розроблену модель формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено й теоретично обґрунтовано модель формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти, що охоплює взаємопов'язані блоки: теоретико-методологічний (мета, завдання, методологічні підходи (особистісно-розвивальний, системний, компетентнісний, комунікативно-діяльнісний, соціокультурний, текстоцентричний), принципи (науковості, системності і послідовності навчання, доступності, наочності, зв'язку навчання з практикою; гуманізації, урахування етнопсихологічних та міжкультурних особливостей, толерантності, студентоцентризму, зв'язку з рідною мовою, міждисциплінарних зв'язків, професійної та соціокультурної спрямованості), процесуальний (зміст, етапи, форми, методи, засоби); діагностувальний (компоненти, критерії, показники, рівні) та обґрунтовано педагогічні умови реалізації означеної моделі у процесі професійної підготовки (застосування текстоцентричного підходу до професійно-орієнтованого навчання української мови; упровадження інтерактивних форм і методів для формування позитивної мотивації до вивчення української мови як іноземної; залучення іноземних студентів до соціокультурного освітнього середовища з метою забезпечення ефективного українськомовного спілкування; моделювання професійних ситуацій для активізації мовнокомунікативної взаємодії «іноземний студент – викладач», «іноземний студент – практичний медичний працівник», «іноземний студент – пацієнт»);

– *уточнено* сутність понять «українськомовна професійна компетентність іноземних студентів медичних спеціальностей»; «формування

українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей», структуру українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей (мотиваційно-особистісний, мовленнєво-комунікативний, мовленнєво-поведінковий компоненти), критерії (мотиваційний, комунікативний, поведінковий) та показники, рівні сформованості українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей (низький, середній, високий);

– *подальшого розвитку* набули зміст, форми, методи організації освітнього процесу, спрямованого на формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей у процесі професійної підготовки.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні в освітній процес закладів вищої медичної освіти навчально-методичного забезпечення, що охоплює модулі робочої програми з дисципліни «Українська мова як іноземна» для студентів 3-4 курсів другого освітнього рівня (магістр) спеціальності 222 «Медицина», тексти для читання, тестові, ситуаційні завдання, комплект інтелект-карт, авторську професійно-зорієнтовану сторінку «Ukr.Lang.Laboratory for foreign students» у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/groups/2580388622284576/>). Результати дослідження можуть бути використані в системі професійної підготовки іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти.

Ключові слова: іноземний студент, українськомовна професійна компетентність, медичні спеціальності, заклади вищої освіти, професійна підготовка, формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей, модель, педагогічні умови.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Розділи монографій

1. Левенок, І. С. (2017). Технології навчання української мови як іноземної майбутніх фахівців медичного профілю. У О. Семеног (Ред.). *Ефективні технології навчання і контролю якості знань у лінгвістичній підготовці майбутніх фахівців* (сс. 336–351). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.

2. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2019) Intercultural approach to forming the linguistic competence of foreign medical students: world and Ukrainian contexts. A. Kordonska, R. Kordonski, (red.). *Spoleczność międzynarodowa w obliczu przemian: ujęcie wieloaspektowe* (Tom 1, 287–307). Lwów–Olsztyn: Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki.

3. Levenok, I. S., Semenog, O. M., (2020). The professional language competence of foreign students of medical specialties: content, forms, methods of formation at higher educational establishments. *Vectors of development of modern pedagogical and of psychological science in Ukraine and EU countries* (P.2, pp. 389–408). Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing».

Статті у наукових фахових виданнях України

4. Левенок, І. С. (2016). Педагогічні підходи до українськомовного навчання іноземних студентів-медиків (на прикладі медичного інституту Сумського державного університету). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (62), 158–167.

5. Левенок, І. С. (2017). Соціокультурний аспект становлення вторинної мовної особистості іноземного студента-медика. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*, 417–423.

6. Левенок, І. С. (2018). Професійно орієнтований текст як засіб формування мовно-комунікативних навичок іноземних студентів медичних спеціальностей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (78), 112–123.

7. Левенок, І. С. (2019). Педагогічні умови формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*, 16. Т.1, 98–105.

Публікації у наукових закордонних виданнях

8. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2017a). Sociocultural adaptation of foreign medic students in Ukrainian speaking environment on the basis of modern approaches. *The Top Actual Researches in Modern Science: III International Scientific and Practical Conferene* (8(24), pp.13–17). Dubai.

9. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2017b). Improving conditions and quality of Education for foreign students. *Topical issues of Science and Education: Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. 5, pp. 15–18). Poland.

10. Levenok, I. S. (2018). Foreign professional language teaching experience of international medical students (on the example of the USA). *Pedagogy in EU countries and Ukraine at the modern stage: Conference proceedings Baia Mare, Romania. Riga: Izdevnieciba «BaltijaPublishing»* (pp.72–74).

11. Levenok, I. S. (2020). Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties: components, criteria, indicators, diagnostics. *Science and Education a New Dimension, VIII (92)*, 228, 23–26.

Опубліковані праці апробаційного характеру

12. Левенок, І. С. (2017). Академічна культура іноземних студентів (на прикладі Сумського державного університету). *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених з міжнародною участю «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»* (сс. 51–54). Суми.

13. Levenok, I. S. (2018a). Intercultural communication of foreign students of Sumy State University. *Молодь в сучасній психології. Етнічна самосвідомість та міжетнічна взаємодія: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та фахівців у галузі психології* (сс. 128–131). Суми.

14. Levenok, I. S. (2018b). Formation of academic culture of foreign students in Sumy State University on the ground of intercultural communication. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених* (сс. 115–118). Суми.

15. Левенок, І. С. (2018с). Роль викладача-наставника у формуванні культуромовної особистості іноземного студента. *Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 83–86). Суми. Випуск 2.

16. Левенок, І. С. (2018d). «Ігрофікація» як інтерактивна форма навчання іноземних студентів медичних спеціальностей. *Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі: збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції* (5, сс. 189–197). Суми.

17. Левенок, І. С. (2019а). Міжкультурна комунікація як форма соціального партнерства іноземних студентів у закладах вищої освіти. *Программа и материалы научно-теоретической конференции молодых ученых: проблемы и перспективы социального партнерства мира университета: взгляд молодых преподавателей. Народная украинская академия* (сс. 94–96). Харьков.

18. Левенок, І. С. (2019b). Українськомовна професійна компетентність іноземних студентів медичних спеціальностей: зміст та сутність поняття. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Вип. 1) Суми. сс.122-123.

19. Левенок, І. С. (2019с). Culture of mentoring international students: Ukrainian and foreign experience. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (сс. 74–77). Суми.

20. Левенок, І. С. (2020а). Міжкультурна комунікація як складник формування українськомовної професійної компетентності іноземних

студентів медичних спеціальностей. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (сс. 212–214). Переяслав.

21. Levenok, I. S. (2020b). Internationalization in higher education: innovative strategy in study process of foreign students. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (Том 1, сс. 130–132). Суми.

22. Levenok, I. S. (2020c). Linguocultural aspects of professional ethics in medical educational institution. *Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у мовно-літературному контексті: теорія, методологія, практика: збірник матеріалів усеукраїнської науково-практичної конференції* (сс. 63–74). Суми.

23. Levenok I. S., Mrofu G. T. (2020d) Ukrainian language competence of foreign medical student: the results of formation at the discipline “Ukrainian (as a foreign language)”. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 134–136). Суми.

Посібники

24. Левенок, І. С. (2018) Готуємося до клінічної практики (тексти для читання зі спеціальності) *Навчально-методичні матеріали для іноземних студентів Медичного інституту* (у співавторстві з Є. Бурнос, Н. Пилипенко-Фріцак), (106 с.) Суми: СумДУ.

25. Левенок, І. С. (2020) Тестові завдання з української мови до навчально-методичних матеріалів «Готуємося до клінічної практики» для іноземних студентів Медичного інституту (з англійською мовою навчання). Укл. Є. Бурнос, І. Левенок, Н. Пилипенко-Фріцак (90 с.) Суми : СумДУ.

ABSTRACT

Levenok I.S. Formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties of higher education institutions. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Thesis for Doctor of Philosophy degree in specialty 01 – Education / Pedagogy. 011 – Educational, Pedagogical Sciences. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. Sumy, 2020.

The contents of the abstract

The generalization and practical solution of the problem of formation of the Ukrainian-speaking professional competence of foreign students of medical specialties of higher education institutions is carried out in the dissertation on the basis of theoretical analysis and study of empirical experience.

Based on the generalization and systematization of sources, the state of development of the problem of formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties of higher education institutions is revealed. The analysis of international, national-level documents on the language of instruction for foreign citizens, the study of the Ukrainian language by foreign students is carried out; trends in the development of medical education, features of propaedeutic, professional, Ukrainian-language training of future foreign specialists, including medical specialties are outlined; socio-cultural, speech-cultural adaptation, intercultural, language-communicative competence of foreign students and the formation of this quality within the professional training are studied. The analysis gave grounds to clarify the content, components, criteria for the formation of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students, to develop a model of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students of higher education, to justify the pedagogical conditions for its implementation in training.

Based on terminological analysis of key research concepts («professional competence of the future doctor», «professional speech», «second language professional personality», «foreign student», etc.), and analysis of the state of

professional training of foreign students-future doctors the essence of the concept of «*Ukrainian-language professional competence of foreign medical students*» is clarified: this is a professionally important integrative quality of personality of foreign students-future medical professionals, which is characterized by the ability to effectively carry out Ukrainian-language communication in the educational, professional and socio-cultural environment of higher education based on acquired language and professional knowledge, linguistic and communication skills and values (attitude to future professional activity as a value, tolerant attitude to the Ukrainian language, the desire to improve the Ukrainian language).

The concept of «formation of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students» is defined as a competency-oriented educational process that takes into account organizational and pedagogical conditions, and its result is a positive dynamics of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students – future specialists in medical specialties, that contributes to the effective implementation of Ukrainian-language communication in the educational, professional and socio-cultural environment of higher education.

Structural and logical analysis allowed to clarify the components of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students in interconnection with language-professional, speech-communicative, intercultural components and also structural components: *motivational-personal* (integral quality which includes adaptation to the socio-cultural environment, involves the ability to linguistic, intercultural interaction, the formation of motives and needs, values in mastering the norms and implementation of Ukrainian-language professional speech / communication; ability to self-analysis, reflection); *speech-communicative* (formation of knowledge of language norms (lexical, terminological, grammatical, spelling, orthoepic), professional (knowledge of the specifics of medical terminology, knowledge of reading culture), intercultural (sociocultural, language etiquette, medical ethics, features of communicative behaviour); *speech-behavioural* (language-communicative skills (speech, terminological, communicative, intercultural, deontological), important for the implementation of Ukrainian-

language professional communication.

For the purpose of pedagogical diagnostics of levels of formation of the Ukrainian-speaking professional competence of foreign students of medical specialties of institutions of higher education on the basis of structural analysis and comparison the following criteria are developed and their indicators are defined: motivational (indicators: tolerance and interethnic interaction, motivation to study in a Ukrainian-speaking environment); communicative (indicators: communicative control, mastering of the terminology); behavioural (indicators: ability to speech interaction). On the basis of diagnostics qualitative characteristics of levels of formation of the Ukrainian-speaking professional competence of foreign students of medical specialties are established: high, average, low.

The model of formation of Ukrainian-speaking professional competence of foreign students of medical specialties of higher education institutions (theoretical-methodological, procedural, diagnostic structural blocks) and pedagogical conditions of its realization in the process of professional training are developed and theoretically substantiated. The model is implemented in stages (motivational, study-professional, practical-actional). The result of its implementation is a positive dynamics of the levels of formation of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students.

Theoretical-methodological block involves setting goals, objectives, takes into account the provisions of scientific approaches (personal-developmental, systemic, competence, communicative-activity, socio-cultural, text-centric), principles (scientific, systematic and consistent learning, accessibility, clarity, connection of learning with practice, humanization, taking into account ethno-psychological and intercultural features, tolerance, student-centeredness, connection with the native language, interdisciplinary integration, professional and socio-cultural orientation).

The procedural block deepens the idea of the practical implementation of the model: *the content* of professional training of foreign students of English-language form of education (discipline «Ukrainian as a foreign language», disciplines of

humanities, natural sciences, professional-oriented cycles), *forms* of organization of the educational process (practical classes, independent study, individual work, speech training, extracurricular activities (conferences, webinars, round tables, excursions), Ukrainian-language professional laboratory, *methods* (method of interactive exercises, case method, cross-cultural discussions, master classes, professional role-playing games, reproduction of clinical scenarios, project method), *tools* (communicative exercises, text and test tasks, situational tasks, mind-maps, video presentations).

The diagnostic block presents diagnostic methods for identifying the levels of formation of components of Ukrainian-speaking professional competence of foreign medical students in the indicator «Tolerance and interethnic interaction» – express questionnaire of ethnic tolerance «Index of Tolerance» (according to H. Soldatova, O. Kravtsova, O. Khukhlaiev, L. Shaiherova), on the indicator «Motivation of learning in the Ukrainian-speaking environment» – the analysis of motivation to study in higher education institution (according to T. Ilyina), the author's questionnaire to determine the motivation to study Ukrainian as a foreign language, communication in Ukrainian by foreign students of medical specialties; according to the indicator «Communicative control» – a method of diagnostics of communicative control (according to M. Schneider); according to the indicator «Assimilation of terminology» – modular test control (author's); according to the indicator «Ability to speech interaction» – a test to identify the level of speech readiness of foreign students of medical specialties (adapted according to Ya. Proskurkina).

Taking into account the results of pedagogical and psychological research, the organizational and pedagogical conditions are theoretically substantiated, which provide positive dynamics of formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties in the process of professional training in higher education institutions: application of text-centric approach to professionally-oriented teaching of Ukrainian to foreign students of medical specialties; introduction of interactive forms and methods in order to form a positive

motivation to learn Ukrainian as a foreign language; involvement of foreign students in the socio-cultural educational environment in order to ensure effective Ukrainian-language communication; modelling of professional situations for activation of language-communicative interaction «foreign student – teacher», «foreign student – practical medical worker», «foreign student – patient».

The effectiveness of the model of formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties in the process of professional training is experimentally tested. For the experimental group, the lowest level of the indicator «Motivation to study in the Ukrainian-speaking environment» of the motivational criterion (–23.8%), which grew to 6.3% of the average and 17.5% of the high levels. The lowest in absolute terms dynamics (–7.3%) for the low level and (–3.7%) for the middle level was recorded for the indicator «Ability to speech interaction» (behavioral criterion), which grew into 11% of the high level.

Thus, the statistical analysis of the obtained data confirmed the statistical difference in the formation of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students of higher education institutions in favour of the experimental group, which introduced the developed model of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students of higher education institutions.

The scientific novelty of the obtained research results is that:

- *for the first time* a model of formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties of higher education institutions was developed and theoretically substantiated, which covers interconnected blocks: theoretical-methodological (purpose, tasks, components, methodological approaches (personal-developmental, systemic, competence based, communicative-activity, socio-cultural, text-centric), principles (scientific, systematic and consistent learning, accessibility, clarity, connection of learning with practice; humanization, taking into account ethno-psychological and intercultural features, tolerance, student-centeredness, connection with the native language, interdisciplinary integration, professional and socio-cultural orientation), procedural

(content, stages, forms, methods, means); diagnostic (components, criteria, indicators, levels) and substantiated pedagogical conditions for the implementation of this model in the process of professional training (application of text-centric approach to professionally-oriented teaching of Ukrainian to foreign students of medical specialties; introduction of interactive forms and methods in order to form a positive motivation to learn Ukrainian as a foreign language; involvement of foreign students in the socio-cultural educational environment in order to ensure effective Ukrainian-language communication; modelling of professional situations for activation of language-communicative interaction «foreign student – teacher», «foreign student – practical medical worker», «foreign student – patient»);

- the content of the concepts «Ukrainian-speaking professional competence» is clarified; «formation of Ukrainian-language professional competence of foreign medical students»; the structure of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties (motivational-personal, speech-communicative, speech-behavioural components); criteria (motivational, communicative, behavioural) and indicators, levels of formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties (low, medium, high);

- the content, forms, methods of the organization of educational process directed on formation of the Ukrainian-speaking professional competence of foreign students of medical specialties have got the further development.

The practical significance of the results of the study is to develop and implement in the educational process of higher medical education the educational and methodological support, including a syllabus modules in the discipline «Ukrainian as a foreign language» for 3-4th year students of the second educational level (master's degree) specialty 222 «Medicine»; texts for reading; tests, situational tasks, a set of mind-maps; author's professionally-oriented page «Ukr.Lang.Laboratory for foreign students» on the social network Facebook (<https://www.facebook.com/groups/2580388622284576/>). The results of the study

can be used in the system of professional training of foreign students of medical specialties.

Keywords: foreign student, Ukrainian-language professional competence, medical specialties, institutions of higher education, professional training, formation of Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties, model, pedagogical conditions.

List of author's publications

Research works

in which the main scientific results of the thesis are published

Sections in the collective monographs

1. Левенок, І. С. (2017). Технології навчання української мови як іноземної майбутніх фахівців медичного профілю. У О. Семеног (Ред.). *Ефективні технології навчання і контролю якості знань у лінгвістичній підготовці майбутніх фахівців* (сс. 336–351). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.

2. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2020). The professional language competence of foreign students of medical specialties: content, forms, methods of formation at higher educational establishments. *Vectors of development of modern pedagogical and of psychological science in Ukraine and EU countries* (P.2, pp. 389–408). Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing».

3. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2019). Intercultural approach to forming the linguistic competence of foreign medical students: world and Ukrainian contexts. A. Kordonska, R. Kordonski, (red.). *Spolecznosc miedzynarodowa w obliczu przemian: ujecie wieloaspektowe* (Tom 1, 287–307). Lwów–Olsztyn: Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki.

Articles in professional scientific publications of Ukraine

4. Левенок, І. С. (2016). Педагогічні підходи до українськомовного навчання іноземних студентів-медиків (на прикладі медичного інституту Сумського державного університету). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (62), 158–167.

5. Левенок, І. С. (2017). Соціокультурний аспект становлення вторинної мовної особистості іноземного студента-медика. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*, 417–423.

6. Левенок, І. С. (2018). Професійно орієнтований текст як засіб формування мовно-комунікативних навичок іноземних студентів медичних спеціальностей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (78), 112–123.

7. Левенок, І. С. (2019). Педагогічні умови формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*, 16. Т.1, 98–105.

Publications in scientific journals of foreign countries

8. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2017a). Socio cultural adaptation of foreign medic students in Ukrainian speaking environment on the basis of modern approaches. *The Top Actual Researches in Modern Science: III International Scientific and Practical Conferene* (8(24), pp.13–17). Dubai.

9. Semenog, O. M., Levenok, I. S. (2017b). Improving conditions and quality of Education for foreign students. *Topical issues of Science and Education: Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. 5, pp. 15–18). Poland.

10. Levenok, I. S. (2018). Foreign professional language teaching experience of international medical students (on the example of the USA). *Pedagogy in EU countries and Ukraine at the modern stage: Conference proceedings Baia Mare, Romania. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing»* (pp.72–74).

11. Levenok, I. S. (2020). Ukrainian-language professional competence of foreign students of medical specialties: components, criteria, indicators, diagnostics. *Science and Education a New Dimension*, VIII (92), 228, 23–26.

Research works

which certify the approbation of the materials of the thesis

12. Левенок, І. С. (2017). Академічна культура іноземних студентів (на прикладі Сумського державного університету). *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених з міжнародною участю «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»* (сс. 51–54). Суми.

13. Levenok, I. S. (2018a). Intercultural communication of foreign students of Sumy State University. *Молодь в сучасній психології. Етнічна самосвідомість та міжетнічна взаємодія: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та фахівців у галузі психології* (сс. 128–131). Суми.

14. Levenok, I. S. (2018b). Formation of academic culture of foreign students in Sumy State University on the ground of intercultural communication. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 115–118). Суми.

15. Левенок, І. С. (2018с). Роль викладача-наставника у формуванні культуромовної особистості іноземного студента. *Культуромовна особистість фахівця у ХХІ столітті: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 83–86). Суми.

16. Левенок, І. С. (2018d). «Ігрофікація» як інтерактивна форма навчання іноземних студентів медичних спеціальностей. *Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі: збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції* (5, сс. 189–197). Суми.

17. Левенок, І. С. (2019а). Міжкультурна комунікація як форма соціального партнерства іноземних студентів у закладах вищої освіти. *Программа и материалы научно-теоретической конференции молодых ученых: проблемы и перспективы социального партнерства мира университета: взгляд молодых преподавателей. Народная украинская академия* (сс. 94–96). Харьков.

18. Левенок, І. С. (2019b). Українськомовна професійна компетентність іноземних студентів медичних спеціальностей: зміст та сутність поняття. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Вип. 1) Суми.

19. Левенок, І. С. (2019c). Culture of mentoring international students: Ukrainian and foreign experience. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (сс. 74–78). Суми.

20. Левенок, І. С. (2020a). Міжкультурна комунікація як складник формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (сс. 212–214). Переяслав.

21. Levenok, I. S. (2020b). Internationalization in higher education: innovative strategy in study process of foreign students. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (Том 1, сс. 130–132). Суми.

22. Levenok, I. S. (2020c). Linguocultural aspects of professional ethics in medical educational institution. *Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у мовно-літературному контексті: теорія, методологія, практика: збірник матеріалів усеукраїнської науково-практичної конференції* (сс. 63–74). Суми.

23. Levenok I. S. (2020d) Ukrainian language competence of foreign medical student: the results of formation at the discipline «Ukrainian (as a foreign language)». *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 135–137). Суми.

Textbooks and teaching materials

24. Левенок, І. С. (2018) Готуємося до клінічної практики (тексти для читання зі спеціальності) *Навчально-методичні матеріали для іноземних студентів Медичного інституту* (у співавторстві з Є. Бурнос, Н. Пилипенко-Фріцак), (106 с.) Суми: СумДУ.

25. Левенок, І. С. (2020) Тестові завдання з української мови до навчально-методичних матеріалів «Готуємося до клінічної практики» для іноземних студентів Медичного інституту (з англійською мовою навчання). Укл. Є. Бурнос, І. Левенок, Н. Пилипенко-Фріцак (90 с.) Суми : СумДУ.